

Błogosławiony Kościoła katolickiego Karol I Habsburg

Karol I, a właściwie Karl Franz Josef Ludwig Hubert Georg Maria (1887–1922) – ostatni władca Cesarsko-Królewskich Austro-Węgier (jako król Czech – Karol III oraz król Węgier – Karol IV). Pozostawił po sobie wiele dobrych uczynków i dlatego zasługuje na wzmiankę.

PETRO HAWRYŁYSZYN

Pochodził z dynastii Habsbursko-Lotaryńskiej, następcą Franciszka Józefa I. Interesujące jest to, że Karol należał do bocznej gałęzi dynastii Habsburgów: w linii prostej cesarzem był jego pradziadek Franciszek II. Ojcem Karola był arcyksiążę Otto (1865-1906), bratanek cesarza Franciszka Józefa I. Po urodzeniu był piątym w kolejce do tronu, a pojawienie się nowych kandydatów mogło go jeszcze odsunąć w kolejce.

Jak pokazała historia, Franciszek Józef przeżył śmierć jedynego swego syna Rudolfa (zmarł bezpotomnie w 1889 r.), swego brata arcyksięcia Karola Ludwika (zmarł w 1896 r.), bratanek Otto Franciszka (zmarł w 1906 r. w skutek choroby, której nabawił się w swej bujnej młodości) i na koniec kolejnego bratanka Franciszka Ferdynanda (zamordowanego w Sarajewie w 1914 r.). Dzieci tego ostatniego przyszły na świat w wyniku związku morganatycznego i nie miały prawa do tronu. Jedynym pretendentem do tronu stał się właśnie Karol I.

Odnotowano interesujący fakt – kiedy Karol był w wieku 8 lat, zakonnica Vincentia, z klasztoru Urszulanek w mieście Sopron (Węgry) radzi, aby młody arcyksiążę został otoczony szczególną modlitwą, ponieważ kiedyś stanie się cesarzem i będzie cierpieć, jako wybrany cel ataków zła. Pewna grupa osób zaczyna modlić się za niego. Z czasem grupa przekształca się w Ligę Modlitewną Cesarza Karola o Pokój Między Narodami.

W wyniku tego z wybuchem Wielkiej wojny (jak wówczas określano I wojnę światową), w wieku 27 lat arcyksiążę staje się spadkobiercą swego 84-letniego dziadka. Cesarz Franciszek Józef I był bardzo rad z perspektywy objęcia tronu przez Karola. Był do niego podobny zarówno fizycznie jak i ze względu na konserwatywne poglądy polityczne. Cesarz doceniał również zalety młodego następcy tronu. Stopniowo Karol stał się cesarskim zaufanym. Franciszek Józef tak pisał o następcy: „Cenię Karola, który jasno wyraża swoje opinie, ale kiedy podtrzymuję mój punkt widzenia, potrafi okazać mi posłuszeństwo”.

W 1900 r. Karol rozpoczął studia w Gimnazjum Szkoockim we Wiedniu. Ciekawe, że nie zdawał matury, ponieważ Franciszek Józef I uważał, że arcyksiążę nie powinien konkurować z poddanymi. W latach 1906–1908 był słuchaczem uniwersytetu w Pradze. W tym czasie rozpoczął karierę wojskową. W 1903 r. został mianowany na podporucznika, a w 1905 r. rozpoczął regularną służbę wojskową.

W 1911 r. ożenił się z księżniczką Zytą z francuskiego rodu arystokratycznego Bourbonów parmeńskich. Na wiosnę 1912 r. młoda para przenosi się do Kołomyi. 17 kwietnia 1912 r. major armii austriackiej książę Karol na czele oddziału 7 Pułku dragonów uroczystie wjechał do miasta.

W Kołomyi osiedli w willi dalekich krewnych przy ul. Ewangelickiej (ob. Chmielnickiego). Jak świadczą przekazy,

KAROL I JAKO CESARZ W 1917 R.

mieszkańcy Kołomyi bardzo lubili arcyksiężną Zytę, która czasami chodziła osobście na targ i dobrze płaciła przekupkom. O pobycie wysokiego gościa w Kołomyi pisały gazety, a nawet ukazały się okolicznościowe pocztówki.

12 września 1912 r. młoda para wyruszyła do stolicy, opuszczając stolicę Pokucia. Karol I z małżonką spędził w Kołomyi około 5 miesięcy, czasem wyjeżdżając z miasta. Małżeństwo było szczęśliwe. Mądra i energiczna Zyta wspierała radami i pomagała Karolowi, który nie zawsze wykazywał potrzebne monarsze zdecydowanie.

Para doczekała się ośmiorga dzieci (w tym pięciu synów). Ich najstarszym synem był Otto von Habsburg (1912–2011) – przewodniczący austriackiego domu cesarskiego (miał przy tym demokratyczno-republikańskie przekonania) i był deputowanym do Parlamentu Europejskiego. Najmłodsza córka, Elżbieta, urodziła się w 1922 już po śmierci ojca. Potomkowie Karola I, który przeżył zaledwie 35 lat, charakteryzują się wielodzietnością i długimi latami życia. Dziś żyje 13 jego wnuków i 23 prawnuków i to tylko w linii męskiej. Dzięki temu dom Habsburgów jest jedną

KOŁOMYJA WITA ARCYKSIĘCIA KAROLA I KSIĘŻNĄ ZYTĘ. POCZTÓWKA Z 1912 R.

KAROL I HABSBURG W PRZEMYŚLU (1914 R.)

z najliczniejszych dynastii europejskich, ustępując jedynie Bourbonom.

11 listopada 1916 r. Karol został wezwany do stolicy w związku ze złym stanem zdrowia cesarza, który zmarł w pałacu Schönbrunn koło Wiednia 21 listopada 1916. 30 grudnia 1916 r. Karol został ukoronowany na króla Węgier. Pełna tytułatura Karola brzmiała: „Karol, z Bożej łaski cesarz Austrii, apostołski król Węgier, król Czech, Dalmacji, Chorwacji, Sławonii, Galicji, Lodomerii i Illyrii, król Jerozolimy etc etc. arcyksiążę Austrii, wielki książę Toskanii i Krakowa, książę Lotaryngii, Salzburga, Styrii, Karyntii, Krainy i Bukowiny, wielki książę Siedmiogrodu, margrabia Moraw, książę Dolnego i Górnego Śląska, Modeny, Parmy, Piacenzy, Guastalli, Oświęcimia i Zatoru, Cieszyna, Friaul, Raguzy i Zary, książę hrabia Habsburga i Tyrolu, Kyburga, Goricy i Kradiski, książę Trydentu i Brixen, margrabia Łużyc Dolnych i Górnych oraz Istrii, hrabia Hohenembs, Feldkirch, Brengenz, Sonnenebergu, pan Triestu, Cattaro i Marchii Wendejskiej, wielki wojewoda województwa Serbii, etc., etc.”.

W czasie wojny sukcesy na froncie zmieniały się z porażkami, ale nadzieja na

zwycięstwo jednak się tliła. Natomiast na zapleczu sytuacja stawała się coraz gorsza. Mobilizacja mężczyzn na front zadała szkody gospodarce państwa. Do wojska powołano około 8 milionów mężczyzn, z których 3 miliony zostało rannych, a 1,2 miliony zginęło. Znacznie spadła produkcja przemysłowa. Wymownym jest następujący fakt: w 1914 r. w imperium wydobyto 57 mln ton węgla, a w 1917 – tylko 2,7 mln ton. Jedynie fabryki i przedsiębiorstwa, mające zamówienia wojskowe, zwiększały produkcję.

Karol wszelkimi drogami dążył do pokoju (tzw. Sprawa Sykstusa), zaś spiritus movens tej „partii pokoju” była jego małżonka Zyta. Karol dobrze rozumiał potrzebę przekształcenia imperium w federację autonomicznych krajów narodowych. Swe idee wyłożył w podpisanym przez siebie 16 października 1918 r. Manifestie „Do Moich wiernych Austriackich ludów”. Niestety, wszelkie jego wysiłki były bezskuteczne – losy Austro-Węgier zależały teraz od losu Niemiec. Porażka tych ostatnich doprowadziła do krachu również imperium Habsburgów.

Ważnym wydarzeniem, demonstrującym narodowe ruchy w imperium, był Zjazd uciemionych narodów, który przebiegał w kwietniu 1918 r. w Rzymie. Miejsce zjazdu wybrane zostało nieprzypadkowo, bowiem Włochy, dawny uczestnik Sojuszu Trzech Cesarzy, zajmowały wyraźną antyhabsburską pozycję. Oficjalnie na zjeździe ogłoszono: „Każdy z narodów uważa monarchię austro-węgierską za narzędzie niemieckiego panowania i główną przeszkodę na drodze do urzeczywistnienia swoich dążeń i pragnień”.

Jednocześnie z nasilaniem się antyhabsburskich ruchów gasty dążenia prohabsburskie. Historycy A. Szarij i J. Szymow podkreślają: „Gdy w 1918 r. Karol przyjął delegację Związku czeskiego (zjednoczenie czeskich polityków), jak wspominają świadkowie, powiedział: „Otrzymanie samodzielności (miał na uwadze szeroką autonomię) Czech, Moraw i Śląska pod warunkiem, że wypowiedzie się na korzyść dynastii i monarchii”. Półtora roku wcześniej Czesi przyjęliby taką propozycję z ogromną radością, ale teraz było to niewystarczające – emigranci i Ententa obiecali więcej. Taką samą porażką zakończyły się rozmowy cesarza z południowo-europejskimi politykami”.

11 listopada 1918 r. cesarz Karol zadeklarował, że nie abdykuje, lecz rezygnuje z udziału w rządach. Zyta przekonała go,

aby nie podpisywał abdykacji. Monarcha opuścił Wiedeń i rezydencję cesarską w Schönbrunn i przeniósł się do pałacu w Eckarstau. Nie było to przypadkowe, bowiem nowa rezydencja znajdowała się niedaleko granicy węgierskiej i była prywatną posiadłością rodziny Habsburgów, dlatego republikański rząd nie mógł jej skonfiskować. 13 listopada w Eckarstau Karol przyjął delegację węgierską i podpisał kolejne historyczne zrzeczenie się z udziału w rządach. W ten sposób przestała istnieć unia łącząca przez wiele wieków Austrię i Węgry. Co ciekawe, w tym czasie o bezpieczeństwo Karola i jego rodziny troszczył się brytyjski podpułkownik Edward Lisle Strutt. Został przysłany nad Dunaj przez króla Jerzego V, który obawiał się, iż Habsburgowie mogą podzielić los Romanowych, których rozstrzelano w Rosji.

Za panowania Karola I Austro-Węgry 19 stycznia 1918 r. uznały niezależność Ukraińskiej Republiki Ludowej i 27 stycznia podpisały wraz z innymi uczestnikami bloku austro-niemieckiego pokój w Brześciu. Jednak rząd Karola I nie wykonał tajnej klauzuli, gdzie była mowa o przekształceniu ukraińskiej części Galicji i Bukowiny w oddzielny kraj koronny w składzie imperium. Z powodu publicznego rozgłosu tej klauzuli umowę tę 4 lipca 1918 r. skasowano.

W czasie rewolucji Karol I faktycznie został zmuszony 11 listopada 1918 r. do abdykacji w Austrii, a 13 listopada – na Węgrzech. Cesarz ogłosił, że „usuwa się od kierowania państwem”, podkreślając jednocześnie, że nie jest to zrzeczenie się tronu. 3 kwietnia 1919 r. austriacki parlament pozbawił Habsburgów prawa do tronu.

Po nieudanych próbach przywrócenia sobie korony węgierskiej państwa Ententy w 1921 r. internowały Karola I na portugalską wyspę Maderę, którą uznano za miejsce zesłania. W 1922 r. wskutek przeziębienia cesarz dostał zapalenia płuc i 1 kwietnia zmarł. Został pochowany w Funchal na Maderze. Nie zważając na liczne próby nie udało się przenieść jego zwłok do Kaplicy cesarskiej we Wiedniu. Interesujące jest i to, że serca Karola I i jego małżonki Zyty znajdują się w klasztorze benedyktynów w Muri w Szwajcarii.

Proces beatyfikacyjny rozpoczął się w 1949 roku. Karol I Habsburg został beatyfikowany 3 października 2004 przez papieża Jana Pawła II w Watykanie. Jan Paweł II powiedział, że Karol był przyjacielem pokoju, zasiadł na tronie w czasie I wojny światowej i popierał starania papieża Benedykta XV o jej zakończenie. Władzę rozumiał jako służbę ludziom, praktykował miłość społeczną i dlatego właśnie może być wzorem dla rządzących dziś polityków. Liturgiczne wspomnienie bł. Karola I Habsburga przypada 21 października.

Zachowała się informacja o tym, że rodzice Karola Wojtyły nadali przyszłemu głowie Kościoła imię Karol na cześć ostatniego cesarza Karola I Habsburga. A swoje drugie imię Józef miał zawdzięczać Franciszkowi Józefowi I. Papież spotkał się kiedyś z cesarzową Zytą, witając ją słowami: „Miło mi powitać cesarzową mojego ojca”. W rodzinie Wojtyłów silna była sympatia do Austrii.

W artykule wykorzystano:

Br. Nathan Cochran OSB. *Timeline of the Steps Toward Sainthood for Blessed Karl.*

Шарий А., Шимов Я. *Коріння та корона. Нариси про Австро-Угорщину: доля імперії.* Київ: ДІПА, 2018. 419 с.

30 історичних постатей, які ступали на коломийську землю. КАРЛО I // <https://dzerkalo.media/news/30-istorichnih-postatey-yaki-stupali-na-kolomyysku-zemlyu-karlo-i>